

igen magas szintű versengésben kivívott eredményeket... A kezdeti festőkorszak után művészi érmekek (köztük a Pirandello-plakett), terrakottaszobrok (pl. a Csókolódzó faun), majd a monumentális Mercur-szobor jelentették a jobb állomáspontokat a kiteljesedést meghozó, mai, korszerű alkotásokig.

A tavaly júniusban és júliusban megrendezett kiállítás az Ernst Múzeum négy termében több ezer látogatót vonzott, s anyagában már a mester legújabb alkotói korszakát idézte.

B. Markov Zlata kerámiai alkotásai, népi majolika festéssel készült lapjai — akárcsak tavaly az Ernst Múzeumban — marburgi kiállításon is méltón fognak társulni Baranyi Károly alkotásaihoz. A mesét, asszonyi lírát, nemes érzékenységet idéző lélekgazdagság a konstruktív, férfias fegyelmezettséghez...

Nehéz a látogatónak megválni Baranyiék otthonától: egy utolsó pillanatban fölfedezett Oláh Sándor kép a falon, Baranyi Károly kitűnő portréja 1915-ből, a régi vajdasági magyar festők máig sem eléggé elemzett problémakörét nyitja meg, a továbbvívó társalgás csábításával, a kortársak, a tanúk vonzásával, de hát búcsúzni kell.

Egy felejthetetlen vasárnap délelőtt a Verseci utca 25. alatt.

(1978. márc. 14.)

NEGYVEN ÉV A JUGOSZLÁV KÜLPOLITIKA SZOLGÁLATÁBAN

BÁLINT ISTVÁN

„Jugoszlávia helyes baráti politikájának köszönheti, hogy a Balkánon ma nagy vonzóerőt jelent mindazoknál, akik harcoltak a fasiszta hódítók véres politikája ellen. Ezek Jugoszláviában nemcsak a Balkán leg-erősebb államát és a németek elleni harc bástyáját látják, hanem a Balkán központi hatalmát, az önzetlen segítő társat a béke felé vezető úton” — áll többek között a *Magyar Szó*, az akkori *Szabad Vajdaság* — első számának egész első oldalát betöltő vezércikkben. Utalva arra, hogy a lapnak kezdettől fogva feladatkörébe tartozott a jugoszláv külpolitika szolgálata is. Jugoszlávia nemzetközi helyzetétől, a világpolitikai történésektől és a lap szerkesztési koncepciójától függően ez a feladatkör kisebb vagy nagyobb súlyt kapott, jobban előtérbe került, vagy némileg háttérbe szorult a lap többi feladatai között. De a szerkesztőség sohasem feledkezhetett meg arról, hogy az olvasókat a világ történéseiről is tájékoztatni kell, ezzel a tájékoztatással Jugoszlávia külpolitikáját kell szolgálnia, ismertetve, magyarázva, befelé és kifelé népszerűsítve ezt a

politikát, és hozzájárulva egyben annak érvényesüléséhez éppúgy, mint alakításához.

AZ ELSŐ LÉPÉSEK

„Németország letette a fegyvert” — hirdeti a lap 1945. május 9-ei száma. Ezzel az eseménnyel vált külön a kül- és belpolitika, hiszen addig a háború egyidejűleg volt kül- és belpolitika. A külpolitika helye a lapban azonban még ezzel sem különült el. Ez bizonyosan befolyásolta a hírszolgálat beszerzésének körülményessége — egy ideig a rádióhíreket vették fel gyorsírással, és abból lett a hírigyűjtés rész a lapban, később pedig, egészen az ötvenes évek elejéig morzejeles géptávíró, és csak jóval később jelentkezett a mai betűíró géptávíró, ami megkönnyítette a hírigyűjtés anyag zavartalan vételét. De bizonyosan sok minden más is közrejátszott. Tény az, hogy a külpolitikának sokáig nem volt saját oldala, hanem különféle jellegű és természetű hírek kerültek egy oldalra, így pl. a Külföldi rövid jelentések címmel közölt apró hírek alatt ott állt az, hogy „Megkezdte működését a Vajdasági Nemzeti Színház Noviszádon”. A külpolitikai jellegű írások azonban már egészen korán jelentkeztek a lapban: hosszabb összefoglaló a Szovjetunió ipari eredményeiről, debreceni majd budapesti levél Rácz Zoltán aláírással, egy hosszabb írás az alábbi beharangozóval: „A magyarországi napilapoknak a gazdasági élettel, különösen az iparral foglalkozó cikkeiből a következő általános képet meríthetjük Magyarország iparáról”; már 1947 elején jelentkezik a Heti Szemle című összefoglaló, ugyancsak olvashatunk magyarországi útijegyzeteket, először aláírás nélkül, később Steinfeld aláírással, majd Sulhóf József egészoldalas cikkét, vagy Gál László kis kurzívós külpolitikai jellegű írását stb.

Az első fordulat 1948, amikor a lap július 1-jei száma közli Jugoszlávia Kommunista Pártja Központi Bizottságának nyilatkozatát azzal a határozattal kapcsolatban, amelyet a kommunista pártok Tájékoztató Irodája a JKP belső helyzetéről hozott. Ezzel ugyanis új korszak kezdődött a külpolitikai rovat életében is. Mert a lapra külön feladat hárult azzal, hogy Magyarország nemcsak bekapcsolódott a jugoszlávéllenemes hájzába, hanem még kiemelkedő szerepet is vállalt ebben a kampányban. Ezért a lapnak és munkatársainak az lett a feladata, hogy visszaverje ezt a propaganda-hadjáratot, leleplezze a rágalmakat és hazugságokat, a magyar olvasókat tájékoztassa az igazságról, ellensúlyozva a vajdasági magyarok felé irányuló propagandaáradatot. Így aztán a külpolitikai rovat munkatársainak tevékenysége és cikkei is erre összpontosultak. 1949 elejétől állandó alrovatként megindul a „Rágalmak és hazugságok ellen” címet viselő reagálások sorozata, de egymást érik a magyarországi rágalmakra adott választ tartalmazó cikkek is: Álhírlap-írás Magyarországon (B. S. — Bogdánfi Sándor), Ki a csaló Magyar-

országon, Néhány szó a magyarországi tanácsválasztásokról, A magyarországi szörnnyű „élelmiszerhiány”, Magyarországi takarékoság, Szénhiány Magyarországon, Gazdasági hanyatlás Magyarországon stb. Sőt ez a tevékenység a jugoszlávellenes kampány fokozódásával mindinkább elméleti megalapozottságot kapott (így majd egészoldalas cikk: Tájékoztató irodás zűrzavar munkástanácsaink miatt és két folytatásban: Történelemhamisítás címmel az SZK(b)P történetéről Bálint István tollából). A külpolitikai cikkek azonban lassan több más témára is kiterjednek. Legtöbbször még a Jugoszlávia ellen folyó tájékoztató irodás kampányhoz kapcsolódóan: Egy hírhedt recept bolgár változata, A béke megcsúfolása, Tájékoztató irodás kudarcok Nyugaton, Moszkvai kudarc a Dunán, Moszkvai játszma Németország körül stb. De mind gyakrabban fordulnak elő az egyéb külpolitikai témák is: Államkapitalizmus az Egyesült Államokban, A brit államközösség értekezlete, Az Egyesült Nemzetek idei közgyűlése, Jugoszlávia és Ausztria stb. Ezek a cikkek R. L. (Rehák László), B. S. (Bogdánfi Sándor), M. J. (Mucsi József) és B. I. (Bálint István) aláírással látnak napvilágot.

Addigra már kialakult, hogy a négyoldalas *Magyar Szóban* a harmadik oldal a külpolitika, azzal, hogy a legfontosabb hírek az első oldalon jelennek meg. Ahhoz azonban, hogy a rovat Mucsi József, majd Bogdánfi Sándor, később Apró Mátyás vezetésével megkapja az öt megillető helyet és megszabaduljon a fent jelzett bizonyos egyoldalúságtól — elsősorban a tájékoztató irodás kampány elleni beállítottságtól —, az kellett, hogy megváltozzon a külpolitika szerepe és helye a jugoszláv társadalomban. Ezt a fordulatot pedig a jugoszláv külpolitika általános felélénkülése, Tito elnök nagy-britanniai, törökországi és görögországi látogatása, majd még inkább a jugoszláv—szovjet viszony rendezése és az elnemkötelezettség politikája és mozgalma megteremtésének megindult folyamata — Tito elnök első indiai és burmai utazása — hozta meg. Ezzel járt nemcsak a rovat állandó oldalának kialakulása és oldalszámának vasárnap két oldalra való emelkedése, hanem az is, hogy a jugoszlávok általában és külön a *Magyar Szó* munkatársainak megszorodott külföldi utazásai-val polgárjogot nyernek a külföldi riportok (Lukó András Bécsről, Debreczeni József Velencéről, Hangya András Olaszországról, Apró Mátyás Dániáról, Kollin József Nyugat-Németországról, Varga László a Szovjetunióról, Brezsán Gyula Izraelről, Kalapis Zoltán Belgiumról cikkeznek). De még ennél is lényegesebb fordulat, hogy a rovaton rendszeressé válnak a napi kommentárok (Az ENSZ összeül, Az együttműködés útja, Nyugat-európai bonyodalmak stb., főleg A. M. — Apró Mátyás, S. T. — Steinitz Tibor és B. I. — Bálint István aláírással). Ugyanakkor azonban a lapban rendszeressé válnak a kompillált cikkek, például egy egész sorozat: Kérdések, amelyek az ENSZ elé tartoznak főcímmel. De a leglényegesebb fordulat, hogy a lap munkatársai tudósítanak egy-egy jelentősebb külföldi látogatásról pl. Apró Mátyás Hailé Szelasszié etióp

császár és Bajar török köztársasági elnök jugoszláviai látogatásáról, Steinitz Tibor Jugoszlávia, Törökország és Görögország bledi megállapodásáról, Lukó András Gheorghiu-Dej romániai pártvezető jugoszláviai látogatásáról, Rehák László a trieszti szabad területről tartott értekezletről, Szabó Gábor egy jugoszláv kereskedelmi küldöttség trieszti látogatásáról és a trieszti válságról stb. Említést érdemel az is, hogy ekkor már állandósult az Egy hét a világpolitikában fel- vagy alcímű heti összefoglaló, amelyben leggyakrabban R. L. és S. T. aláírással jelenik meg több apró kommentár, de jelentkezik a b-t — Bálint István — és J. N. — Jancsics Nikola — aláírás is. Hasonlóképpen említést érdemel, hogy elég korán létrejött a megállapodás először a *Borbával* majd a *Politikával* a külföldi tudósítások átvételéről, amivel a *Magyar Szó* a nagy jugoszláv napilapok sorába került.

A rovat már jelesre vizsgázott 1956-ban, amikor is majdnem egyidőre estek olyan nagy horderejű események, mint a magyarországi ellenforradalom és az Egyiptom elleni angol—francia—izraeli agresszió. Azóta már történelem, hogy az 1956. októberi napokban a *Magyar Szó* a világ egyik legjobban tájékozódott napilapja volt. Külpolitikai szerkesztője, Apró Mátyás, valamennyi fegyveres csoport részéről mozgásszabadságot élvező szerkesztőségi dzsippel, legtöbbször egy-egy neves jugoszláv újságíró — pl. az akkor a *Politikának* tudósító Djuka Julius — kíséretében sorra járta a magyarországi események színhelyét, az összegyűjtött anyaggal, budapesti telefon-összeköttetés hiányában, Horgosig utazott vissza, hogy onnan leadja telefonjelentését a szerkesztőségnek, ahonnan aztán a legfrissebb értesítéseket számos világlap munkatársai kérték a *Magyar Szótól*. Ezzel párhuzamosan az októberi napokban a *Magyar Szó* újszólván mindennap két napi kommentárt is közölt, egyiket Rehák László tollából, a magyarországi események kapcsán, a másikat pedig Steinitz Tibor tollából az egyiptomi eseményekkel kapcsolatban.

NEHÉZ AZ UGRÁS

Később Ács Károly, majd Bálint István szerkesztésében a rovat egyéb vonatkozásban is kibontakozott. Egyrészt ehhez létrejött az anyagi alap — a hatvanas évek elején a külpolitikai rovatnak már hétköznapi három és vasárnap négy oldala volt a lapban. Munkatársi gárdája felerősödött. A kezdeti nehézségek után — amikor is a géptáviró ontotta a híreket, jóval több hírt kellett behozni, és ez eléggé lekötötte a rovat kapacitását — annyira felerősödött a rovat, hogy már állandó cikkezésre is gondolhatott. Ekkor szaporodtak el az eredeti vagy többé-kevésbé ollózott cikkek. Rendszeressé váltak a külföldi riportok (Vébel Lajos afrikai levelei, Fábri Nándor norvégiai útijegyzetei, Gordos Tibor olaszországi, Girizd László egyiptomi útijegyzetei, Bencze Lajos riportjai, Vukovics Géza magyarországi, Szabó Gábor szovjetunióbeli, Jancsics Miklós nyu-

gat-európai riportjai, Székely Tibor afrikai levelei stb.). Jelentkeznek azonban a leggyakrabban turistaként utazó újságírók riportjain túlmutató, mindinkább igazi külpolitikai írásokká váló tudósítások is, köztük Sztáncsics András különtudósításai a Eichmann-perről, Pilcz Nándor San Remó-i tudósításai, Bogdánfi Sándor lengyelországi naplójegyzetei, Bálint István franciaországi levelei stb. Rendszeressé váltak ugyanakkor a hosszabb külpolitikai kommentárok is, a már említetteken kívül T. L. (Tóth László), F. G. és -yG- (Fáy Gábor) és h. gy. (Hornyik György) aláírással. Közűk olyan nagyobb vállalkozások is, mint az 1961. évi el nem kötelezett belgrádi csúcsértekezlet valamennyi részvevőjének rajzolt címmel közölt hosszabb bemutatása. A kompilláció különféle fokának jelzésére mindenféle iniciálék alakultak ki. (Ilyen volt a hírhedt L. B. P. — Lopta Bálint Pista —, amely körül a botrány akkor robbant ki, amikor az egyik ilyen cikket ezzel az aláírással átvette egy magyarországi lap is.)

A rovat fejlődésében az ugrás megtételéhez azonban még sokáig kellett várni, hogy felülkerekedjen annak tudata: a *Magyar Szó* munkatársainak ott kell lenniük az eseményeknél, helyszíni tudósításokkal kell jelentkezniük, és erre a *Magyar Szó* munkatársai éppúgy képesek, mint bármelyik lap munkatársai. Most, amikor a *Magyar Szó* munkatársai már ott voltak az utóbbi két évtized újszólván minden fontosabb eseményénél, furcsának tűnik, hogy ennek a tudatnak a kialakulása nem is ment olyan könnyen. Mivel hely- és időszűkében csak mozzanatokot ragadunk ki ebből a negyvenéves történelemből, ezzel kapcsolatban is csak néhány dolgot emelnénk ki.

A lap külpolitikai rovata 1963. november 23-án már a gyakorlatban bemutatta, hogy az igazán nagy külpolitikai rovatok vállalkozására is képes. Ezen a napon ugyanis a lap első kiadásában csak egy rövid hír jelent meg: „Meggyilkolták Kennedy elnököt.” A hajnali kiadás viszont már teljes egészében átalakult ennek a hírnek a jegyében, nemcsak a hírgyűnökségi anyagot közölve, hanem hozta a lap munkatársai által készített Kennedy- és Johnson-életrajzot és saját kommentárját, amelynek megállapítását akár még ma is el lehet fogadni: „Ezzel maga ellen hangolta a megszentelt szabályok, begyepesedett szokások szemellenzős politikájának valamennyi hívét.” A külpolitikai rovat ilyen potenciális képességei ellenére a szerkesztőség igen nehezen szánta el magát, hogy munkatársait kiteszi az igazán külpolitikai feladatok megpróbáltatásainak, és a lap maga sem vállalta az ezzel kapcsolatos kockázatot.

Jellemző példaként említenénk meg, hogy Varga László, a lap akkori főszerkesztője 1964 szeptemberében csak „reprezentációs” céllal kísérte el Tito elnököt Budapestre, és a látogatásról első nap még a Tanjug tudósított. Szerencsére a következő napokban Vargában fölülkerekedett az újságíró, és vállalkozott a mindennapos telefontudósításokra. (Ennek ellenkező előjelű példája ismétlődött meg jóval később, amikor Tito el-

nököt latin-amerikai útjára a *Magyar Szó* akkori főszerkesztő-helyettese kísérte el „reprezentációs” cézzel, és, miután onnan nemigen jelentkezett, visszatértek megrökönyödve mesélte: — Nem tudom, mi történt ott az újságírókkal, egész nap dolgoztak és mindennap jelentkezni akartak. Az adomáknál tartva, hadd álljon itt egy ennél is tanulságosabb igaz történet: Hua Kuo-feng kínai pártvezető látogatott el a pulai hajógyárba, és az igazgatóság egy tisztviselője egész komolyan megjegyezte: — Mit akar itt ez a sok újságíró, hiszen holnap mindent elolvashatnak az újságokban.) Ugyanakkor azonban Tito elnök lengyelországi látogatása kapcsán az éppen ott tartózkodó Lovas István távirati jelentésben csak kommentárt fűz az eseményhez, mert a szerkesztőség nem is akkreditálta, és „különtudósítónk” B. Milivojević, a *Politika* tudósítója volt.

A külpolitikai rovat helyével kapcsolatos tudat kialakulásának nehézségeit még jobban illusztrálta, hogy 1961. szeptember 1-jén a belgrádi csúcsértekezlet megnyitására a rovat munkatársai semmit sem írtak, csak később kezdte benyomásait megjelentetni Sztáncsics András. De a tudósítást továbbra is a hírügynökségre bízták, azzal, hogy szerencsére 1964. október elején a Kairóban tartott csúcsértekezlet volt az utolsó el nem kötelezett csúcsértekezlet, amelyen a *Magyar Szónak* még nincs saját tudósítója, hanem „különtudósítónk” A. Nenadović. Ebből a szempontból rendkívül tanulságos az, ami az első kereskedelmi és gazdasági világszertekezleten, Genfben történt. Az értekezlet megnyitására 1964. március 24-én Bálint István még telefonjelentésben számol be, de másnap a lap Vojislav Djukićnak, a *Politika* tudósítójának írását, vasárnap pedig Branko Vasiljevićnek, a Tanjug tudósítójának összefoglalóját vette át. Esténként e sorok írója kettőjükkel prefizett, és annak leplezésére, hogy lapja nem az ő tudósításait közli, egész nap a többi újságíróval együtt dolgozott. Ezeket az írásokat március 31-ével kezdődően a *Magyar Szó* levél formájában kezdte megjelentetni. E levelekben volt többek között olyan sikeres vállalkozás is, mint Touch Kim kambodzsai kereskedelmi miniszter és Baczoni Jenő magyar külkereskedelmi miniszterhelyettes nyilatkozata a *Magyar Szónak*.

AMIKOR MÁR VOLT ROVAT

A *Magyar Szó* 1968. január 1-jei száma sok tudósítást közölt arról, hol jártak 1967-ben a *Magyar Szó* munkatársai. Ebből a számból kiderül, hogy az előző évben Bálint István két esemény színpéjén is ott volt, mégpedig Egyiptomban mindjárt az októberi háború befejezése után az első repülőgéppel, a kialakult helyzetről sokáig érvényes és idézett fölmerést készített, és ott volt az első ciprusi válság napjaiban Ankarában, amikor mindennap várható volt a sziget török lerohanása. Ugyanitt jelent meg Mendrei Ernő első telefonjelentése külügyi államtitkárunk londoni látogatásáról; Bogdánfi Sándor belgiumi, Steinitz Tibor görögorszá-

gi, Hornyik György franciaországi, Tóth László iraki látogatásáról írt. De szerepelt a lap többi munkatársa is, mivel Szerencsés József Svédországban, Szabó Gábor Nyugat-Németországban, Burány Nándor Dániában, Polyvás József Hollandiában, Árok Ferenc Portugáliában és Albániában, Keresztényi József Finnországban, Lépes László Spanyolországban, Gál László Olaszországban, Sztáncsics András Csehszlovákiában, Piszár József az NDK-ban, Lukó-Sulman Teréz Svájcban, Kalapis Zoltán Ausztriában, Németh István a Szovjetunióban, Bodrits István Magyarországon, Lovas István Bulgáriában, Matuska Márton Kanadában járt.

Ez a seregszemle csak egy igazolása volt annak, hogy addig az időpontig a *Magyar Szó* külpolitikai rovata már izmos és bármelyik nappal szemben versenyképes rovattá vált. Ezt különben meggyőzően igazolta az is, hogy 1968-ban a *Magyar Szó* világlap-szinten foglalkozott az év két nagy eseményével. A csehszlovákiai eseményeknek augusztus 21-én rendkívüli kiadást szentelt, de azt követően is eredeti hozzáállással — főleg Steinitz Tibor kommentárjaival és összefoglalóival —, színvonalasan foglalkozott az eseményekkel. A csehszlovákiai beavatkozás megelőzően pedig számos helyszíni tudósítást közölt a helyzet alakulásáról. Kezdetben Bogdánfi Sándor, később Lovas István, Varga Matild és Burány Nándor tollából, majd a válság csúcspontjára idején Steinitz Tibor különtudósításokat küldött közvetlenül az intervenció előtti napok eseményeiről. És mindemellett a lap rendszeresen közölte Somogyi Mátyásnak, a pozsonyi *Új Szó* prágai munkatársának tudósításait.

Az év másik nagy eseményéről, a franciaországi válságról május 26-án már megjelenik a lap kommentárja Bálint István tollából, amelynek megállapítását a későbbi hetek eseményei igazolták: „Ilyen körülmények között biztos, hogy, bármilyen történjék is a következő napokban Franciaországban, a sztrájk végül is kifulladás és nagyjából minden visszazökken a régi kerékvágásba.” A lap különtudósítója — Bálint István — azonban csak június 1-jén indult el Párizs felé. De útközben elakadt, és először Milánóból jelentkezik, a franciaországi események olaszországi visszhangjával. Első párizsi tudósítása csak június 9-én jelenik meg. Ettől a naptól kezdve azonban mindennap van telefonjelentése Párizsból, kezdetben a válság elcsitulásáról, majd a rendkívüli parlamenti választások első fordulójáról; a választások második fordulójáról már Lovas István tudósította a lapot. Az egészlet lezárta Bálint István Mi történt Franciaországban című folytatásos tárcája, amely a friss élmények hatására akár ma is könyv alakban kiadható összefoglalót és elemzést adott a történetekről.

Emellett ebben az évben a lap munkatársai közül Steinitz Tibor elkísérte Tito elnököt távol-keleti útjára, és helyszíni tudósításokat, riportokat, jelentéseket közölt a Szovjetunióról, Japánról, Mongóliáról és főleg Iránról. Bálint István Guineában járt, és többek között megszerezte Amilcar Cabralnak, Guinea-Bissao felszabadító mozgalma vezetőjének

a nyilatkozatát a *Magyar Szó* részére, amiről a TASZSZ szovjet hírügynökség is hírt adott. Az alábbi beharangozóval egy képes oldalt is hozott magával a lap számára: „A *Magyar Szó*ban jelennek meg először ezek a képek, Guinea-Bissao felszabadító inozgalmának történelmi archívumából kerültek ki, eddig még a világ egyetlen lapja sem közölte őket.” Nyilatkozott a *Magyar Szónak* Diallo Alpha Abdoulaye guineai külügyi államtitkár is. Mendrei Ernő helyszíni tudósítást közölt az olaszországi parlamenti választásokról. Steinitz Tibor Mika Špiljak olaszországi látogatásáról írt, Bálint István a kommunista pártok budapesti konzultatív találkozásjáról, Bogdánfi Sándor az ausztriai eseményekről, Sztáncsics András megszerezte Vályi Péter magyar pénzügyminiszter nyilatkozatát a *Magyar Szónak* stb.

Mindezen felül rendszeressé váltak a heti kommentárok. Teljes névaláírással — Bálint István és Tóth László tollából — rendszeresen jelent az Egy hét a világpolitikában. A nagyobb horderejű külpolitikai eseményekről vezércikkeket jelentettek meg: Bogdánfi Sándor a rhodesiai hazafiak kivégzéséről, Majtényi Mihály Gagarin haláláról, Hornyik György Martin Luther King meggyilkolásáról, Szerencsés József a vietnami háborúról, Steinitz Tibor Robert Kennedy meggyilkolásáról stb. Egész sor színes alrovat jelentkezett: Sokat emlegetik (A Pueblo kémhajó, Genfi tervzet, Ellenrakéta, Panama, Doktor diktátor, Quartier Latin, Csehszlovák Szocialista Köztársaság, A nemzetközi pénzrendszer válsága, A független palesztin állam megalakulása stb.), A hét portréja, A világ-sajtóban olvastuk stb. Rengeteg külföldi riport jelent meg a rovat munkatársaitól és a külső munkatársaktól. Végezetül külön említést érdemelnek a rovat tartós értékű folytatásos tárcái, amelyek mai szempontból nézve is dokumentum erejével foglalkoznak, számos folytatásban, a legidősebb eseménnyel.

EREDMÉNYEKBE GAZDAG ESZTENDŐK

Az azóta elmúlt tizenhat év alatt a rovat munkatársai ott voltak minden fontosabb külpolitikai eseménynél. E vázlatos krónikában — mivel a szakszerű földolgozás sokkal több helyet és részletesebb kutatómunkát igényelne — az eddig elmondottak kiegészítéséül legfeljebb még csak arra vállalkozhatnánk, hogy megpróbáljuk összeállítani a rovat „sikerlistáját”, azzal, hogy a teljesség kedvéért néhány nagyobb — az eddigiek során nem említett —, 1968 előtti vállalkozást is belevennénk.

A nagy nemzetközi események közül a lap munkatársai ott voltak az el nem kötelezettek valamennyi 1964 utáni csúcserkezetén: Lusakából, Algírból, Colombóból, Mendrei Ernő, Havannából és Delhiből pedig Engler Lajos tudósított. Emellett Bálint István ott volt az európai biztonsági és együttműködési értekezlet külügyminiszteri, majd kormány-

illetve államfői összejövetelén Helsinkiben, Engler Lajos pedig a kommunista és munkáspártok berlini csúcsertekezletén.

A lap munkatársai azóta elkísérték úgyszólván valamennyi külföldi útjára Tito elnököt. Így Ausztriában Bogdánfi Sándor járt vele, Görögországban, Hollandiában, Norvégiában, Iránban, Indiában, Japánban, a Szovjetunióban, Mongóliában és Egyiptomban Steinitz Tibor, Egyiptomban, az USA-ban, Kanadában, Nagy-Britanniában és Olaszországban Mendrei Ernő, Romániában Hornyik György, Görögországban Pilcz Nándor, Törökországban Varga István, az NSZK-ban, az NDK-ban és Romániában J. Garai Béla, Romániában Dujmovics György, Kínában Erdélyi Károly, Latin-Amerikában Burány Nándor, Franciaországban és Portugáliában Bálint István. Hasonlóképpen elkísérték külföldi útjukra a JSZSZK Elnökségének tagjait, így pl. Fischer Jenő Sergej Kraighert Romániába. Továbbá a miniszterelnököket: Mitja Ribičičet a Szovjetunióba (Bálint István), Mika Špiljakot Olaszországba és Franciaországba (Steinitz Tibor), Džemal Bijedičet Lengyelországba és Magyarországra (Bálint István), Ausztriába (J. Garai Béla), Törökországba (Hornyik György), Egyiptomba (Mendrei Ernő). Hasonlóképp elkísérték külföldi útjaikra külügyminisztereinket, parlamenti küldöttségeinket és több más küldöttségünket is.

A rovat munkatársai tudósítottak ezeknek az éveknek úgyszólván minden nagyobb nemzetközi eseményéről. Angelopoulosz görög miniszterelnök adta az első miniszterelnöki interjút a *Magyar Szónak*. A lap munkatársai cikksorozatban elemezték a nemzeti kérdés alakulását egy-egy ország helyzetének helyszíni tanulmányozása alapján, így Bogdánfi a karintiai és burgenlandi helyzetet, majd az ausztriai helyzet alakulásának tanulmányozását átvette J. Garai Béla és újabban Dujmovics György, az olaszországi szlovén kisebbség helyzetéről többször tudósított J. Garai Béla, Steinitz Tibor pedig a határainktól messzebb eső nemzeti problémákról — Belgiumról és Svájcra — készített helyszíni fölmérést. Hasonlóképpen számos tanulmányutat szenteltek külföldön dolgozó munkásainknak — J. Garai Béla, Dujmovics György, Pálics Márta. Tudósítottak az utóbbi évek nagy nemzetközi értekezleteiről — Steinitz Tibor és Bálint István a Párizsban folytatott vietnami béketárgyalásokról; Pilcz Nándor a FAO-nak Rómában tartott élelmezési világertekezletéről; Mendrei Ernő a Genfben tartott közel-keleti békeértekezletről, az 1973. októberi háború után Kairóban folytatott tárgyalásokról és a Genfben tartott Rhodesia-értekezletről; Steinitz Tibor a Russel-féle bíróságnak Dániában tartott összejöveteléről, amelynek kapcsán megszervezte Sartre-nak, a bíróság elnökének nyilatkozatát a *Magyar Szó* részére; Pilcz Nándor Vladimir Rolović jugoszláv nagykövet gyilkosainak stockholmi peréről; Steinitz Tibor a görögországi Pajzs-perről és a Lambrakis-z-perről; Pilcz Nándor a Szuezi-csatorna újbóli megnyitásáról és az észak-írországi válságról; Steinitz Tibor, majd Sebestyén Imre az első, illetve második

lengyelországi válságról; Lovas István a Szolidaritás mozgalmaról és kongresszusáról; Jakobsz István a berlini válság lezárását jelentő értekezletről, J. Garai Béla a Willy Brandt megbuktatásával járó nyugat-németországi válságról, Bálint István és Mendrei Ernő a libanoni polgárháború első napjairól stb. Hasonlóképpen említést érdemel, hogy a lap munkatársai ott voltak az utóbbi évek majdnem valamennyi osztrák választásán (Bogdánfi, Steinitz és J. Garai, aminek kapcsán két osztrák miniszterelnök, Klaus és Kreisky, is nyilatkozott a *Magyar Szónak*), az olaszországi és angliai választásokon (Mendrei Ernő), a franciaországi elnök- és parlamenti választásokon (Bálint István). 1969 óta tudósítottak minden Olasz KP kongresszusról (Mendrei Ernő), az MSZMP minden kongresszusáról (Bálint majd Dujmovics), de ezenkívül a Francia KP, a Szovjet KP és a Lengyel KP több kongresszusáról is (Bálint István). Ott voltak az első demokratikus spanyol választáson (Pílcz Nándor) és a Spanyol KP első legális kongresszusán (Lovas István). És így folytathatnánk, miközben a hazai külpolitikai eseményeket fel sem sorolhatjuk.

ÚJABB ÉVTIZEDEK FELE

A *Magyar Szó* és külpolitikai rovatának történelme nem zárul, hanem az ötödik évtizedben is folytatódik. Tagadhatatlan, hogy az utóbbi években objektív és szubjektív körülmények csökkentették a rovat súlyát, de az, hogy a tehetséges fiatalok egész gárdája gyűlt össze a rovaton, a biztató távlatok záloga. A rovat súlyát csökkentő körülmények között csak néhányat említenénk meg.

Első helyre tesszük a szerkesztési koncepció eltolódását. Gondolunk itt arra, hogy mindvégig két koncepció ütközött vagy kombinálódott annak a kérdésnek a megválaszolásában, hogy mi az, ami növelheti a lap súlyát, tekintélyét, hatását, olvasótáborát stb., ennek keretében mi az, ami ellensúlyozhatja, hogy Újvidéken a *Dnevnik* nyilvánvalóan kedvezőbb helyzetben van. Az egyik koncepció a „helyi lapoknak” a *Magyar Szó* vidéki kiadásainak és oldalainak tulajdonított nagyobb jelentőséget, a másik pedig „a *Magyar Szó világlap*” koncepció volt, amely azt hirdette, hogy a lap a külpolitika révén kárpótolhatja magát bizonyos egyéb hátrányokért. A vita, sajnos, közben véglegesen eldőlt. Az évekig mindig a *Magyar Szó* mögött haladó *Dnevnik* átlagos példányszáma ma már majd kétszerese a *Magyar Szó* példányszámának. Hasonlóképpen meg kell említeni a rádió, de főleg a tévé konkurrenciáját, amely mindenképpen más helyzetet teremt a külpolitikai rovat számára.

Ezek a körülmények, más tényezőkkel párosulva, szűkítették a rovat anyagi és káderalapját. Az anyagi alap szűkülésénél gondolunk egyrészt a lap általános anyagi, külön devizaproblémáira, másrészt a rovat oldal-számának csökkenésére. A káderalap szűkítésénél pedig arra, hogy felgyorsult a mindig meglévő eláramlás a rovatról. E négy évtized alatt sok

nem említett ember is megjárta a rovatot. Közülük sokan később hátat fordítottak az újságírásnak, mint pl. Gulyás Antal, aki ma is tagja a laptanácsnak, Tóth László stb. Sokan más újságírói megbízatásra távoztak, Farkas László és Horváth Gábor a *Jó Pajtáshoz*, Fáy Gábor a *Dolgozókhöz*, Törköly István a *Magyar Szóban* kapott más megbízatást stb. Ez a távozási folyamat felgyorsult a televízió jelentkezésével — az Újvidéki Televízió úgyszólván egész külpolitikai részlege a *Magyar Szóból* került ki: Mendrei Ernő, J. Garai Béla, Varga István és később a rádióhoz távozott Jakobsz István — és a Szövetségi Végrehajtó Tanács fordítószolgálatára magyar szerkesztőségének megalakulásával — ide távozott Bálint István, Hornyik György és Pilcz Nándor.

A rovatnak azonban ma is olyan tehetséges fiatal munkatársi gárdája van, hogy minden feladattal meg tud birkózni. A körülményektől függ, hogy milyen feladatot kapnak. Mindenképpen az övéik a következő évtizedek. Ennek illusztrálására hadd zárja ezt a vázlatos krónikát egy adat: e sorok írásának idején vette át a rovat irányítását Sebestyén Imre, aki abban az évben született, amikor e sorok írója a külpolitikai rovat munkatársa lett.

A FÉNYKÉP ÉS SZEREPE A MAGYAR SZÓBAN

NÉMETH MÁTYÁS

„Ma 1500 dolgozója van annak a lap- és könyvkiadó vállalatnak, amely negyven évvel ezelőtt, 1944. december 24-én a felszabadult Újvidéken, egyetlen szobában, négy újságíróval és két írógéppel indult el a lapkészítés útján, előbb *Szabad Vajdaság* majd *Magyar Szó* néven jelentetve meg a világ első magyar nyelvű, hadi jellegű és antifasiszta forradalmi napilapját” — írja Bogdánfi Sándor a *Magyar Szó 1984. évi Naptárában* a lap indulásáról.

A *Szabad Vajdaság* szerkesztősége a Futaki út 50. szám alatt kezdte naponta megjelentetni „azt a vékony újságot, amely a vajdasági dolgozó népnek a fasiszta sötétség végét és egy új világ kezdetét jelentette”. Ebben az új világban nagy szükség volt egy olyan lap megjelenésére, amely az első szám címdoldali cikkének már a címében is nyíltan hirdette az új társadalmi rend jelszavát: „Politikánk lényege a népek testvérisége!”

Hogy szemléltetni tudjam a fotó szerepét a *Magyar Szóban*, a lap több évfolyamát vizsgáltam, gyűjtöttem az elemzéshez szükséges adatokat. Kezdetben a *Szabad Vajdaság* oldalain csak az írott szóval serkentették az épülő ország magyar ajkú lakosságát munkára, az ország újjáépítésére.